

**Єлизавета НІКІТІНА,**

студентка 3-го курсу групи 736ю  
Національного аерокосмічного університету ім. М.С. Жуковського  
«Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна  
e-mail: nikitina2003liza@gmail.com

**Науковий керівник: Світлана ГУЦУ,**

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри права  
Національного аерокосмічного університету ім. М. С. Жуковського  
«Харківський авіаційний інститут», Харків, Україна  
e-mail: s.gutsu@khai.edu  
ORCID: 0000-0003-1373-6079

DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.13>

## ЗАХИСТ ЦИФРОВОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ВИКЛИКИ ТА ПРАВОВІ РІШЕННЯ

***Анотація:** У статті розглядається проблема захисту цифрової ідентичності особи в умовах цифровізації суспільства, розвитку інформаційних технологій та їх впливу на приватність. Актуальність дослідження зумовлена різким зростанням випадків витоку даних та злочинів у кіберпросторі. Аналізуються виклики, з якими стикаються користувачі, та важливість надійної електронної ідентифікації. Особливу увагу приділено правовому регулюванню, зокрема міжнародним стандартам, таким як GDPR, і необхідності адаптивної правової системи в Україні, що сприятиме захисту особистих даних. Зазначено важливість комплексного підходу до вдосконалення нормативно-правової бази задля ефективного реагування на виклики цифрової трансформації та забезпечення захисту прав громадян.*

***Ключові слова:** цифрова ідентичність, захист персональних даних, кіберзагрози, правове регулювання, цифровізація.*

Актуальність проблеми захисту цифрової ідентичності зростає в умовах глобалізації інформаційних технологій, що супроводжується значним збільшенням обсягу персональних даних, які користувачі розміщують у цифровому просторі. Згідно зі звітом Ресурсного центру крадіжки особистих даних (ITRC), у першому півріччі 2024 року було зафіксовано понад 1 мільярд постраждалих від витоків даних, що на 1170% перевищує аналогічний показник другого кварталу 2023 року [1]. Ця статистика свідчить не лише про масштаби проблеми, а й про зростаючі ризики для приватності та безпеки персональної інформації. З огляду на те, що зловмисники вдосконалюють свої технології та тактики, існує нагальна потреба в посиленні правового регулювання, а також у збільшенні рівня обізнаності громадськості про загрози в кіберпросторі. У світлі цих викликів захист цифрової ідентичності стає одним з найважливіших питань, що стоять перед сучасним суспільством.

Вивченню цифрової ідентичності приділяли увагу у своїх працях такі науковці, як Л. А. Усанова, Г. Г. Супрун, Герасимів Т.З. та інші. Але дискусія щодо правового осмислення цифрової ідентичності, а також питань захисту персональної інформації людини залишається відкритою і потребує подальшого дослідження.

Цифрова ідентичність особи, що складається з набору даних, які характеризують людину в онлайн-просторі [2], стає важливою темою в умовах зростаючої цифровізації. Основною проблемою є захист особистих даних, оскільки інформація, яку ми публікуємо або яка збирається без нашого відома, може бути використана для зловживань. Це включає як активні цифрові сліди (пости в соціальних мережах), так і пасивні (файли cookie), які можуть порушити конфіденційність без відома користувача. Ця ідентичність містить як загальні персональні дані (ім'я, дата народження, адреса), так і чутливу інформацію, яка потребує особливого захисту відповідно до юридичних регламентів, таких як GDPR. Зокрема, до чутливих даних належать інформація про расове чи етнічне походження, політичні погляди, релігійні переконання, генетичні та біометричні дані [3].

Враховуючи, значну чисельність користувачів Інтернету, захист цифрової ідентичності потребує особливої уваги. Конфіденційність даних стає важливим питанням, оскільки зростає кількість випадків несанкціонованого доступу та зловживання персональною інформацією, якою діляться в мережі. Прикладом такого ризику є фішинг - тактика, яку використовують кіберзлочинці для отримання конфіденційної інформації, що призводить до крадіжки персональних даних та шахрайських дій. Так, за перші п'ять місяців 2024 року в

Україні було відкрито рекордні 38 204 кримінальні справи щодо шахрайства у мережі. Це на 10% більше ніж за аналогічний період 2023 року. Зокрема значна їх частина пов'язана з викраденням облікових даних з платіжних карток [4]. Крім того, процес цифрової трансформації суспільства супроводжується необхідністю вирішення низки складних питань, серед яких особливе місце посідає забезпечення надійної електронної ідентифікації. Як зазначається в Законі України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», електронна ідентифікація є процесом, що передбачає використання електронних ідентифікаційних даних для точного визначення фізичної або юридичної особи. У II кварталі 2024 року кількість успішних електронних ідентифікацій через систему BankID НБУ досягла 22,3 мільйона, що на 38% більше, ніж у попередньому кварталі [5]. Це свідчить про зростаючу потребу в надійних засобах електронної ідентифікації.

Водночас, актуалізується питання захисту цифрової ідентичності, що охоплює заходи щодо збору, збереження, обробки та використання особистої інформації користувачів у цифровому середовищі. Основне завдання полягає у запобіганні несанкціонованому доступу, неправомірному використанню та викраденню цієї інформації, забезпечуючи конфіденційність та безпеку цифрової ідентичності осіб.

У цьому контексті важливо враховувати міжнародні принципи і стандарти щодо інформаційної безпеки. У Європейському Союзі регулювання цієї сфери здійснюється відповідно до Регламенту eIDAS (ЄС) № 910/2014, який спрощує визнання електронних ідентифікаційних засобів між країнами-членами та покращує доступ до електронних послуг. Регламент також охоплює довірчі послуги, такі як електронні підписи, що підвищує правову безпеку [6]. Більш того, Європейська «Декларація про цифрові права та принципи» акцентує увагу на людиноцентричному підході до цифрової трансформації, а також забезпечує рівний доступ до цифрових послуг для всіх громадян, включаючи вразливі групи [7]. Також не можна не відмітити Європейський Регламент захисту персональних даних (GDPR) норми якого встановлюють суворі правила щодо обробки персональних даних, забезпечуючи їх безпеку і конфіденційність. Зокрема, стаття 5 пункт (f) передбачає, що персональні дані повинні оброблятися у спосіб, який гарантує їхню належну безпеку, включаючи захист від несанкціонованого або незаконного оброблення, а також проти ненавмисної втрати, знищення чи шкоди [3]. Це створює основу для довіри користувачів до цифрових сервісів і технологій.

На жаль в українському законодавстві відсутнє закріплене визначення поняття «цифрова ідентичність». Це створює певну невизначеність у правовому полі та може ускладнювати ефективну реалізацію заходів із забезпечення її безпеки. Основні національні документи, такі як: Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» і Закон «Про захист персональних даних», встановлюють певні стандарти для обробки та захисту персональної

інформації, проте відсутність чіткого законодавчого визначення обмежує їх ефективність та здатність уніфікувати підходи до цифрової ідентичності [8, 9]. У зв'язку з цим, Україні важливо не лише законодавчо визначити поняття цифрової ідентичності, але й створити адаптивну правову базу, яка відповідає б вимогам часу.

Отже, враховуючи вищезазначене, захист цифрової ідентичності стає важливим питанням у науково-правовому диспуті, особливо через зростання кіберзагроз і випадків витоку персональних даних. Це підкреслює необхідність вдосконалення правового регулювання в цій сфері. Наявна правова система потребує доопрацювання, щоб ефективно реагувати на виклики, пов'язані з цифровою трансформацією. Важливо застосовувати комплексний підхід до захисту цифрової ідентичності, щоб забезпечити права громадян і зміцнити довіру до електронних платформ в умовах глобалізованого інформаційного середовища.

#### Бібліографічні посилання

1. ITRC H1 2024 Findings – Over 1B Data Breach Victims. 2024. URL: <https://www.bluefin.com/bluefin-news/itrc-h1-2024-findings-over-1b-data-breach-victims/>
2. Кравченко А. Цифрова ідентичність людини. Як її захистити? Ukruniform. 2021. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3316842-cifrova-identichnist-ludini-ak-ii-zahistiti.html?form=MG0AV3>
3. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2016/679 «Про захист фізичних осіб у зв'язку з опрацюванням персональних даних і про вільний рух таких даних, та про скасування Директиви 95/46/ЄС» від 27.01.2016 р. Редакція від 27.04.2016. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984\\_008-16#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_008-16#Text) (дата звернення 04.11.2024)
4. Зростання попиту на віддалену ідентифікацію та верифікацію громадян через систему BankID НБУ у II кварталі 2024 року. 2024. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/popit-na-viddalenu-identifikatsiyu-ta-verifikatsiyu-gromadyan-cherez-sistemu-bankid-nbu-suttyevo-zris-u-ii-kvartali-2024-roku>
5. Рекордні випадки шахрайства в Україні: 38 204 кримінальні справи за п'ять місяців 2024 року. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2024/06/12/715054/>
6. Регламент (ЄС) № 910/2014 Європейського Парламенту і Ради «Про електронну ідентифікацію та довірчі послуги для електронних транзакцій на внутрішньому ринку та скасування Директиви 1999/93/ЄС» від 23.07.2014. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L\\_.2014.257.01.0073.01.ENG](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.257.01.0073.01.ENG) (дата звернення 06.11.24)
7. European Declaration on Digital Rights and Principles for the Digital Decade of 23.01.2023. URL: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOC\\_2023\\_023\\_R\\_0001](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:JOC_2023_023_R_0001) (дата звернення 04.11.2024)
8. Закон України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» від 05.10.2017 № 2155-VIII. Редакція від 01.01.2024. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>  
(дата звернення 06.11.2024)

9. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI. Редакція від 27.04.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення 06.11.24)

**E. Nikitina, S. Gutsu**

Protection of digital identity: challenges and legal solutions.

**Abstract:** The article deals with the problem of protecting a person's digital identity in the context of digitalization of society, development of information technologies and their impact on privacy. The relevance of the study is due to the sharp increase in cases of data leakage and crimes in cyberspace. The author analyzes the challenges faced by users and the importance of reliable electronic identification. Particular attention is paid to legal regulation, in particular international

standards such as GDPR, and the need for an adaptive legal system in Ukraine that will help protect personal data. The author emphasizes the importance of a comprehensive approach to improving the legal framework in order to effectively respond to the challenges of digital transformation and ensure the protection of citizens' rights.

**Keywords:** digital identity, personal data protection, cyber threats, legal regulation, digitalization.

**Зразок для цитування:**

Нікітіна Є., Гуцу С. Захист цифрової ідентичності: виклики та правові рішення. Пропілії права та безпеки: наук. журнал. Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут», 2024. № 5. С. 51-53. DOI: <https://doi.org/10.32620/pls.2024.5.13>.